

Maturitní okruh č. 5

PODNIK

CHARAKTERISTIKA PODNIKU

Podnik je základní složkou hospodářství. Lze ho charakterizovat jako organizovanou hospodářskou jednotku, ve které se používají **výrobní činitelé** (práce, přírodní zdroje a kapitál) k podnikání. V podniku pracují lidé, kteří používají při práci **věcné činitele** (materiál, suroviny, nářadí, nástroje, přístroje, budovy atd.), aby získali statky a služby potřebné k uspokojování potřeb. Tyto získané statky a služby nazýváme **výkony podniku**.

Při své činnosti podnik vynakládá výrobní činitele, jejichž spotřebu vyjadřujeme v penězích a označujeme jako **náklady**. Ze své činnosti získává podnik výkony, které vyjadřujeme v penězích a označujeme jako **výnosy**.

Podnik můžeme charakterizovat těmito znaky:

- 1. právní samostatnost – tzv. právní subjektivita**, tj. způsobilost k právům a povinnostem a právo jednat svým jménem v právních vztazích.
- 2. hospodářská (ekonomická) samostatnost** - podnik zcela samostatně hospodáří, to znamená, že:
  - ze svých výnosů hradí své náklady a dosahuje zisku;
  - samostatně rozhoduje o použití svých zdrojů a o předmětu činnosti;
  - vystupuje na trhu jako samostatný subjekt.
- 3. samostatné rozhodování** – např. o vnitřním organizačním uspořádání a způsobu řízení.

OBCHODNÍ JMÉNO, JEDNÁNÍ JMÉNEM PODNIKU

Obchodní jméno

Podnik jedná samostatně pod svým obchodním jménem. Toto obchodní jméno se v praxi nazývá **firma**. Musí se lišit od ostatních, aby nemohlo dojít k záměně podniků. Při založení podniku se toto jméno zapisuje do obchodního nebo živnostenského rejstříku.

Pod svým obchodním jménem podnik:

- vykonává svou činnost (podniká);
- podepisuje se při obchodním styku;
- vystupuje před státními orgány, dodavateli, odběrateli;
- zapisuje se do obchodního rejstříku.

Obchodní jméno fyzické osoby

musí obsahovat jméno a příjmení podnikatele;

může obsahovat *dodatek* odlišující osobu podnikatele nebo druh podnikání:

dodatek osobní - akademické tituly, rodinný poměr (syn, dcera, starší, mladší);

dodatek věcný - bližší označení podnikatelské činnosti, např. „krejčí“;

dodatek smíšený – osobní + věcný.

Obchodní jméno právnické osoby

tvoří její název, který je odvozen zpravidla z předmětu podnikání;

dále musí obsahovat označení právní formy podnikání (a. s., s. r. o.)

např. CHEMOPETROL, a.s.

Jednání jménem podniku

Každý podnik přichází při své činnosti do styku se svým okolím. Jedná samostatně svým jménem jako právnická osoba. Podnik může jednat buď sám, nebo prostřednictvím zástupce.

1. *Podnikatel (fyzická osoba)*, který vlastní malý podnik, jedná za podnik svým jménem.

2. *Větší podnik* musí určit, kdo může jménem podniku jednat. Takovým orgánem je tzv. **statutární orgán**.

Statutární orgán je orgán právnické osoby zapsaný do obchodního rejstříku, jehož jednání je jednáním podnikatele, popř. podniku.

Statutárním orgánem může být:

■ *jednotlivec* - např. ředitel, jednatel společnosti atd.

■ *kolektiv* - (představenstvo, jednatelé, správní rada atd.). Zde musí být stanoveno, jakým způsobem se vytváří jeho vůle (např. hlasováním).

Každý podnik může mít jen jeden statutární orgán!

Zástupce podniku - může jím být *vlastní pracovník podniku* (např. na základě plné moci, nebo to vyplývá z jeho pracovního zařazení) nebo *cizí právnická či fyzická osoba*.

Plná moc – je to projev vůle, jímž podnikatel prohlašuje určitou osobu za svého zástupce = zmocněnce. Má písemnou formu, obsahuje kdo koho zmocňuje a k čemu, adresy, čísla OP, rodná čísla, rozsah zmocnění a podpisy obou. Podnikatel ji uděluje tomu, kdo má jednat jménem podniku a není k tomu běžně oprávněn, např. občanovi, který není pracovníkem podniku /advokátovi/, jinému podniku /právnické osobě/.

Druhy plné moci

■ *speciální* – jen pro určitý právní úkon

■ *generální* – pro všechny právní úkony

Plná moc zaniká:

■ provedením úkonu (byla-li omezena jen na určitý úkon)

■ uplynutím času (byla-li omezena na určitou dobu)

■ odvoláním (ze strany podniku)

■ výpovědí (ze strany zmocněnce)

■ smrtí zmocněnce

■ zánikem podniku

Prokura - je zvláštní forma plné moci (nejširší plná moc udělovaná při provozu podniku pouze fyzické osobě). Pracovník podniku, tzv. **prokurista** je oprávněn ke všem úkonům, ke kterým při provozu podniku dochází, i když by jinak bylo třeba plné moci. Jediným omezením prokuristy je *zákaz zcizovat majetek podniku a zastavovat nemovitosti podniku*. Prokurista jedná za podnik a podepisuje písemnosti tak, že k obchodnímu jménu podniku připojuje svůj podpis s dodatkem označující prokuru: „prokurista“ nebo „p.p.a“. Udělení prokury musí být zapsáno v obchodním rejstříku; plná moc se nezapisuje.

DRUHY PODNIKŮ OBECNĚ, ROZDĚLENÍ PODNIKŮ PODLE HLEDISEK

Druhy podniků obecně

1. výrobní (průmyslové, stavební, zemědělské atd.);
2. obchodní;
3. poskytující služby (pojišťovny, cestovní ruch, zdravotnictví, kultura atd.).

Rozdělení podniků podle hledisek

1. Podle výkonů

a) podniky vyrábějící hmotné statky - výrobky

- těžební
- zemědělské
- energetické
- zpracovatelské atd.

b) podniky poskytující služby

- skladování, doprava, obchod
- peněžní a bankovní služby
- údržba a oprava výrobků
- ubytování
- výchova a vzdělávání
- zdravotní péče atd.

2. Podle velikosti (počtu pracovníků)

- nejmenší podniky (do deseti pracovníků)
- malé podniky (několik desítek pracovníků)
- střední podniky (několik set pracovníků)
- velké podniky (nad 500 pracovníků)

3. Podle odvětví

(rozlišujeme podniky užívající podobné materiály a DHM)

- školství
- stavebnictví
- zemědělství, myslivost, lesní hospodářství
- rybolov
- zpracovatelský průmysl
- zdravotnictví
- obchod atd.

Zvláštním druhem podniků jsou tzv. **JOINT VENTURES**, neboli podniky, které jsou spojením domácího a zahraničního kapitálu. Mohou je zakládat jak české, tak zahraniční fyzické i právnické osoby. Tyto podniky mohou mít různé právní formy.

USPOŘÁDÁNÍ PODNIKU

Úkolem podnikatelů je vytvořit uspořádaný celek činností a činitelů v podniku, který nazýváme *organizace podniku*. Vnitřní uspořádání podniku je plně v kompetenci podnikatele!

velký podnik

- centralizované řízení
- jsou dodržovány vztahy nadřízenosti a podřízenosti (uspořádání je formálnější)
- fungují zde odborné útvary – tzn.: že podnik je rozdělen na jednotlivé činnosti (např. investiční, personální, zásobování, finanční, odbyt a marketing atd.)

malý podnik

- decentralizace řízení
- pružnější organizace
- nejsou dodržovány vztahy nadřízenosti a podřízenosti (není tak formální)
- fungují zde tzv. týmy (popř. externí spolupracovníci)